

Plovni putevi, brodogradnja i brodarstvo u sistemu ONO

Kap. b. b. Anđelko MIRKOVIĆ, Beograd

Naša je zemlja veoma bogata unutrašnjim plovnim putevima (oko 2.500 km sa kanalskom mrežom — pri visokom vodostaju), međutim korišćenje propusne moći ni izdaleka nije zadovoljavajuće u poređenju sa ostalim komunikacijama, cestovnim, željezničkim ili vazdušnim, iako je ova vrsta saobraćaja najjeftinija. Isto tako na i u zahvatu unutrašnjih plovnih komunikacija nalaze se osnovni ljudski i materijalni potencijali, kulturni i industrijski centri. Dunav nas povezuje sa srednjom, zapadnom i istočnom Evropom. Na slivovima Dunava živi jedna osmina evropskog stanovništva. Povezuje nas sa Crnim, a u bliskoj budućnosti i sa Severnim morem. Sve su to veoma važne činjenice kada se ceni jedna privredna grana kao što je rečna privreda.

Ne smijemo zaboraviti činjenicu da su na ratna razaranja sve komunikacije osetljivije od vodenih, kao i to da rat traži velika pomeranja kako ljudi tako i materijalnih dobara. Prema tome u proceni sa opštedruštvenog aspekta mora se sagledati i potreba korišćenja plovnih puteva u ratnim uslovima, posebno u momentu kada se na oglas mobilizacije veliki procenat cestovnog parka angažuje za oružane snage. Kada se prometne saobraćajnice usled ratnih razaranja, plovni putevi, kao prirodne komunikacije, treba da preuzmu ne samo postojeće nego i uvećano pomeranje materijalnih dobara i ljudstva. Ovaj problem ne može rešavati bilo koja pojedinačna institucija ili organizacija, ali ako ga izdvojimo i istaknemo kao problem može se u okvirima širih društveno-političkih zajednica naći

adekvatan i realan odgovor i za unutrašnje plovne puteve u sistemu opštenarodne odbrane.

Stručna razmatranja o povezivanju Dunava preko Morave i Vardara sa Egejskim morem, odnosno preko Save i Drave sa Jadranskim morem, sigurno su od velikog interesa za ONO. Ne samo to, nama bi bilo od velikog interesa da su nam desne pritoke Save sa plovnim putevima uvučene što bolje u unutrašnjost zemlje i da nam urednost plovnih puteva omogućuje plovību pod svim uslovima. Znamo da je u ratu plovība najintenzivnija u složenim meteo uslovima kada neprijatelj ne može ispoljiti veliki uticaj (noć, magla i sl.).

Sledeće pitanje po svojoj važnosti su plovila i njihova upotrebljivost u ratnim uslovima. Mi imamo plovila za razne prevoze. Međutim u ratu će biti više potrebe za brodovima podesnim za prevoz teške ratne tehnike, za minska i protivminska dejstva, za ukrcavanje i iskrcavanje tereta na neizgrađene obale, patrolnu službu, za premoštavanje reka (poprečna prevoženja) i sl.

Pitanje standardizacije i tipizacije kod opremanja plovnih objekata veoma je važno. Moramo poći od činjenice da će nas ratni uslovi primorati da dejstvujemo u jedinstvenom sistemu borbe na unutrašnjim plovnim putevima, a to zahteva unifikaciju od sistema veza do sistema pogona, potreba remonta i znavljanja. Posebno je važno razvijanje i usvajanje vlastite opreme i sredstava za plovne objekte.

Ovi se problemi mogu rešiti na taj način što bi broderske i projektne organizacije međusobno još više sarađivali na iznalaženju najadekvatnijih rješenja za

izgradnju takvih plovila koja bi imala svoju ekonomsku rentabilnost u mirnodopskoj eksploataciji i namensku upotrebljivost u ratu.

Polazeći od činjenice da kapetanije pristaništa imaju velike obaveze u miru, a veoma važne i složene zadatke u ratu, potrebno je dogovorom usaglasiti stavove, vodeći računa o potrebi jedinstveno ratnog režima plovidbe na unutrašnjim plovnim putevima, kadrovske i tehničke opremljenosti kapetanija za izvršavanje ratnih zadataka u duhu postojećih zakonskih propisa koje je donelo SIV (Uredba sa zakonskom snagom i Uputstvo o pripremi pomorskog i rečnog saobraćaja za ONO).

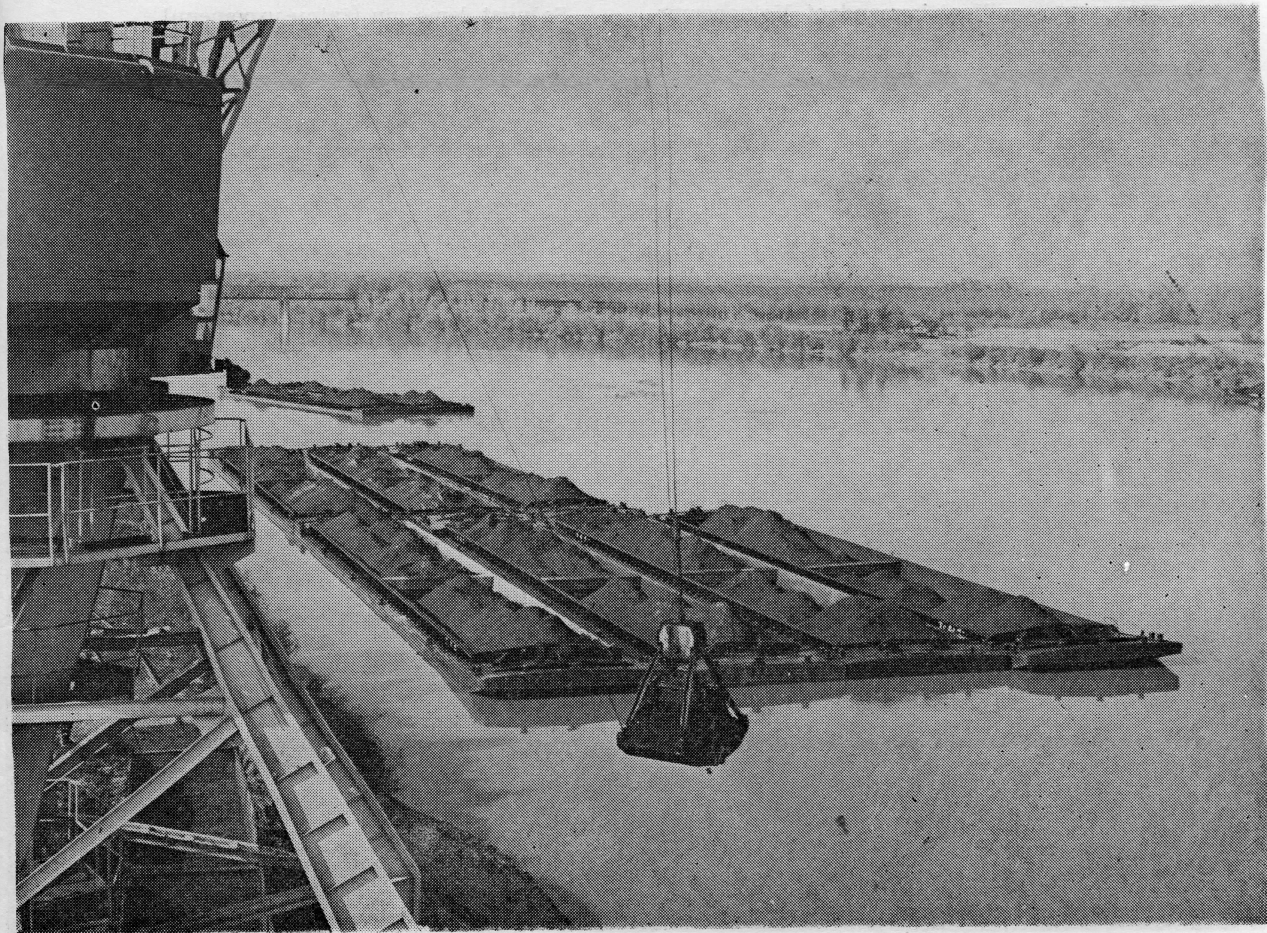
Neka istorijska iskustva nas upućuju da se ne smijemo zadovoljiti postojećim stanjem. U prvom redu sve ratujuće strane na ovom prostoru od pisanih vremena maksimalno su koristile prirodna bogatstva plovnih puteva. U procenama, naročito velikih sila, Dunav sa pritokama uvek je imao istaknuto mesto. Drugi svetski rat je posebno istaknuo važnost Dunava i naših unutrašnjih plovnih puteva. Koristili su ih Nemci u osvajanju zemlje. Sistem Đerdap zauzet je 5 minuta pre napada na našu zemlju. Već od početka oslobodilačkog rata vršili smo prepade na plovna sredstva, prelaze i manevar snagama preko reka, a po oslobodjenju Beograda, skromnim sredstvima organizirali smo snabdevanje gradova i fronta kao i obezbeđenje manevra naših jedinica preko reka, naročito

na sremskom frontu. Sovjeti su za nepunih 9 meseci, u završnim operacijama, prevezli oko 1.200.000 vojnika i ogromne količine ubojnih i drugih sredstava.

Rat u Vijetnamu takođe govori o masovnom korišćenju unutrašnjih plovnih komunikacija. Sve ratne pouke govore o značaju unutrašnjih plovnih puteva, kao i to da onaj ko se bolje pripremio u miru imao je veće uspehe u ratu.

U poslednje dve godine dosta je urađeno na pripremama unutrašnjih plovnih puteva i rečne privrede za ONO. Održano je nekoliko savetovanja gde su usaglašeni stavovi, preduzete su i organizacione mere u formiranju takvih organizacija koje brzo i efikasno mogu preći na ratne uslove rada. Međutim, ova pitanja traže još punije i adekvatnije angažovanje svih struktura upravo na realizaciji usvojenih zadataka, odnosno maksimalno angažovanje na daljem usavršavanju odbrambenog sistema na unutrašnjim plovnim putevima. Drugim rečima da iskoristimo sve prednosti koje nam pružaju unutrašnji plovni putevi u eventualnom ratu a istovremeno onemogućimo agresora da se njima koristi.

* Jedno od uvodnih izlaganja na simpoziju Plovni putevi, brodogradnja, brodarstvo, koji je krajem oktobra 1976. održan u Beogradu u organizaciji Srpske akademije nauka i umetnosti (SANA).

Rijekom je moguće efikasno prevoziti velike količine tereta